

Un espectacle de Santi Fondevila
Dirigit per Ramon Simó



LA GRAN FARSA

(o els jutges no porten botons
vermells a la toga)



LA GRAN FARSA

Sinopsi

En un centre penitenciari d'un estat imaginari, ni molt a prop ni gaire lluny de les nostres terres, els presos, potser com activitat programada en el seu pla de reeducació, preparen una representació teatral. Aquesta representació, inevitablement, parlarà d'ells i del seu país: una monarquia més o menys corrupta, d'aparença liberal que, a més de en els poders econòmics, militars i religiosos, com tota la vida, sabrà trobar en el poder judicial la darrera justificació de les seves decisions interessades i arbitràries.

Per l'escenari desfilaran els personatges més influents de la cort: empresaris, polítics, responsables dels grans mitjans de comunicació i, és clar, jutges. Tots ells involucrats en la defensa absurda del poder reial, justificació simbòlica i també pràctica del seu propi poder i els seus privilegis, que es fonamenten en un seguit de principis immutables: la unitat de l'estat, la veneració de la força, la inqüestionabilitat de l'herència, el necessari nepotisme dels bons... La representació ubuesca dels seus arguments potser ens farà riure, però la hipèrbole no serà suficient per amagar la seva efectivitat real ni la seva crueltat.

Al llarg de tres actes breus, farsescos i tràgics, assistirem a la reconstrucció de la resposta institucional a una pretesa revolta popular que només pretenia, si més no en els seus orígens, la conquesta dels drets fonamentals dels ciutadans, drets impossibles d'aconseguir quan la llei només s'aplica des del punt de vista de la manca de drets dels possibles enemics.

Al final, arrossegats per la seva pròpia representació, els presos no podran més que fer una vindicació, més o menys seriosa, de la necessitat, potser impossible, d'una justícia ecuanime, desinteressada i neta. Una vindicació que, de ben segur, només servirà per a què els allarguin la condemna.



Equip

Autor: Santi Fondevila

Direcció i escenografia: Ramon Simó

Música: Joan Alavedra

Llums: Quico Gutiérrez

Vestuari: Mariel Soria

Intèrprets: Jordi Martínez, Xavier Ripoll, David Bagés i Santi Ricart

Ajudant de direcció: Teresa Petit

Producció: Júlia Simó Puyo

Adjunt de producció: Guillem Albasanz

Cap tècnic: David Sales

Una producció de Cassandra Projectes Artístics, Santiago Fondevila i Temporada Alta



Notes sobre el text

Escrita per Santi Fondevila com un impromptu, com una reacció immediata a la sentència del judici pels fets d'octubre de 2017, La gran farsa ha seguit un procés d'elaboració ric i complex. Autor i director s'han pogut permetre el luxe d'improvisar sobre el text primigeni i, a partir d'aquí, d'oferir als actors l'oportunitat de participar en l'elaboració definitiva de la dramaturgia de l'espectacle. El resultat és un text viu, divertit, pel de moments polisèmics, de gags gestuals que el completen, l'aprofundeixen i ajuden a transmetre amb força i eficàcia el sentit final de l'obra.

Influenciat per Alfred Jarry, a qui l'autor dedica l'obra, Santi Fondevila escriu una farsa que s'escapa d'allò que comunament malentenem com a teatre farsesc. Més enllà del traç gruixut, el text s'endisa en territoris que lliguen amb l'absurd d'Ionesco, amb els jocs de paraules dels Germans Marx, amb els canvis sobtats de situació que podem trobar en els Monty Python... tots aquests referents hi són tractats aportant-hi un original sentit de la paròdia, carregada d'ironia i, perquè no dir-ho, d'una certa mala bava. El text flueix gràcies a una acurada proposta rítmica i sonora que acaba de completar l'univers formal de la farsa.

La gran farsa és un exemple d'allò que, en terminologia clàssica, se'n diria teatre dins del teatre. Uns presos polítics, tancats a la presó o en un centre de reeducació d'un país imaginari, tenen l'oportunitat de muntar un espectacle per a poder expressar-se, potser com a part del seu procés de rehabilitació. Després d'un preàmbul en què s'explica la seva situació, comença la representació de l'obra: Els jutges no porten botons vermells a la toga. La gran farsa, doncs, no és només la peça de teatre que representaran, sinó tot allò que defineix la seva vida i la seva situació actual. I no només la seva. També la del públic: si la representació de l'obra es produeix en l'àmbit de la presó, els únics espectadors possibles són, també, reclusos.

El text s'estructura a partir d'escenes juxtaposades. Seguint l'estètica del teatre de muntatge, el fil dramàtic es va composant a mesura que anem associant unes escenes amb les altres. L'espectador hi pot seguir un desenvolupament clar a mesura que va descobrint les diverses cares de la situació i va composant, sense gaire esforç afegit, el poliedre final. Cada cara aporta la informació necessària: sobre la situació precària del regne i el tracte que dóna als seus súbdits, sobre la necessitat de trobar un enemic a les colònies, sobre la participació periodistes, militars, eclesiàstics i, sobretot, dels jutges, en l'estratègia de defensa de l'imperi. I també, és clar, sobre els acusats. La peripècia avança fins arribar a un judici tan ridícul com necessari per a mantenir la unitat del regne i l'aprovació de les seves polítiques corruptes i totalitàries. Un judici de fireta en què, amb una argumentació inexistent, es justifica un veredict basat en les lletres de l'abecedari -cal trobar un delicte per a cada lletra - i una sentència exemplar. I fa inútil, com seria previsible, qualsevol demanda de justícia del representant dels acusats.

Al final, la monarquia s'ha sortit amb la seva: els enemics interiors, units, li faran més costat que mai; els enemics de la colònia, barallats i empresonats. Però potser hi ha una solució... En tot cas, no serà la nit de la representació on tots i totes, actors i audiència, hauran de tornar ordenadament a les seves cel·les.





Notes sobre escenificació

La gran farsa, és una indagació sobre la farsa contemporània. Els seus orígens, necessàriament, es troben en Alfred Jarry i la seva 'Patafísica. En paraules simples, podríem dir que la 'Patafísica aprecia els fenòmens humans a partir de l'anàlisi de la irracionalitat concreta de cadacún d'aquests fenòmens, sempre utilitzant com a eines l'humor i l'atzar. El propi text de Santi Fondevila aprofundeix en l'humor i l'atzar i ens ha portat a treballar l'escenificació des de la hipèrbole, la tècnica d'associació d'imatges i el cultiu contemporani dels gèneres menors per arribar a l'extraordinari que, avui en dia, significa l'ús dels llenguatges analògics.

L'escenificació de La gran farsa es fonamenta en els principis de la tècnica de muntatge i del muntatge d'atraccions formulada en els seus orígens per Eisenstein, Brecht i Benjamin i desenvolupada posteriorment per tot de creadors teatrals i cinematogràfics. Seguint aquest camí, l'espectacle tendeix a la creació d'imatges escèniques complexes (que no complicades). En la composició de la imatge escènica hi juga tot allò que és físic de l'espectacle, tant si es mou com si no es mou. Des dels actors i allò que diuen, fan, mostren o amaguen, fins a la creació plàstica i visual, tot relligat pel ritme d'execució. La creació d'aquestes imatges i atraccions té com a principi fonamental la construcció de la paradoxa i la voluntat de sorprendre l'espectador amb la justaposició d'elements aparentment antitètics que, al capdavant, tenen la intenció de provocar la crítica i de trencar la percepció lineal de l'escena.

El més essencial en la construcció de la farsa és, sens dubte, el treball de l'interpret. Durant tot el procés de treball hem parat especial atenció a la composició dels personatges (i entenem com a tal no només la composició física, sinó també el tractament de la paraula i la seva emissió) i, sobretot, a la descoordinació crítica entre paraula i comportament.

La farsa, per definició, s'ha de situar més enllà del realisme interpretatiu. La interpretació, sempre distanciada, ha de mantenir, a més, una relació oberta i directa amb l'espectador, testimoni i col·laborador necessari de la construcció de l'espectacle.

En un espai escènic necessàriament precari -no oblidem que som en un centre de reclusió- els actors, només amb l'ajut de dues tarimes, dues escales i uns quants elements d'escènics i d'atrezzo, componen l'ambientació necessària per a desenvolupament de cada escena. Només una cortina, que divideix l'escenari en dues meitats, ens ajuda a crear la màgia imprescindible i a generar les sorpreses sense les quals no hi ha farsa possible. En un record de les tècniques jarryanes brechtianes, un rètol ens indica a cada moment on som, sempre d'una manera irònica i, de vegades, humorística: de la Sala de tron a les Gandules Reials, passant per les Clavegueres de palau o l'Altíssim tribunal, l'espectador sap perfectament on és en cada moment, de manera que s'estableix un joc de construcció entre els elements reials de l'escena i l'imaginari de l'espectador.

La il·luminació, creant un codi de colors reconeixible, acaba de generar les atmosferes i el caràcter necessari de cada escena. En aquest espai múltiple, el quatre actors representen els papers més diversos: fins a 17 personatges passen per l'escenari. El vestuari es converteix en l'element imprescindible per a la construcció de la farsa. En una vindicació d'un dels gèneres menors que més admiració provoquen, el fregolisme, el vestuari s'erigeix en el gran protagonista: en ell s'hi amaga una part important de la ironia, la sorpresa i la polisèmia necessàries. La música i l'espai sonor acaben de reblar el clau: no es tracta només d'il·lustrar o de crear un ambient, sinó de crear opinió i contrast, de portar la imaginació de l'espectador cap a territoris crítics on potser no aniria sense aquestes intervencions musicals. La música participa també de la dramaturgia, de l'humor i la crítica.



Estrena a Temporada Alta el 14 d'octubre de 2022

Sala Beckett, del 15 de desembre de 2022 al 8 de gener de 2023

LA GRAN FARSA

(o els jutges no porten botons
vermells a la toga)

Conctactes

Producció: Júlia Simó Puyo. julia@cassandraprojectes.com. 619829602

Distribució: Guillem Albasanz. guillem@cassandraprojectes.com. 678951424

